

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

ACTIVITĂȚEA

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

O lamentare.

Pe la începutul lui Octomvrie a anului 1830, se plângea în una din celea trei foi române de pe atunci, un român față de nepăsarea cărturarilor în ce privește cetitul foilor.

Să provoacă la sirguința și ostenelele ce și-a dat în jurul cunoșcutilor săi cu scop să prenumere și să ce-tească foile. Recunoaște însă, că s'a înșelat în nădejdea sa, vocea lui a răsunat în pustie; măchnit până în adâncul sufletului constată, că unii îl rugară să-i șteargă din lista abonaților. „Atâta sunt de reci inimile Românilor noștri pe aici (Banat) pentru cultura minții și a literaturii lor. Și nu e mirare! Aceia, ce erau datori și până acum a pași înainte cu lumina — numindu-se lumina lumii — au întrelăsat sfânta lor datorință, cu care sunt obligați lui Dumnezeu, națiunii și întregii umanității; ba ce e mai mult, unii din ei cearcă a face chiar contrarul — se năzuiesc a împedeca lumina răsăritoare”.

Arată în mod doveditor cum unii și acum mai sunt pe lângă literele lui Chiril. Cum alții sunt lingușitori și cu purtări de amfibii. Cu de aceștia nu se poate lăși cultura! — și literatura română nu va înflori!

Lamentarea învăpăiatului român e adresată Episcopilor și locuitorilor de Episcopi, cari chemați sunt a sprijini cetirea foilor române.

Ca indoliența nemărginită să se facă să piară cel puțin dintre cărturari, reacearcă pe ai sei cu următoarele cuvinte: „fraților să fim înțelepți, prevē-

zători și rezoluți la ori și ce jertfă. În lături cu pasiunile și interesele egoistice! În tartar cu naturele de lingușitori, cari sunt viermii, ce pe ascuns rod și sfărâmă arborele existenței noastre!

Numai pe aceia, cărora le zace la inimă folosul, lumina, onoarea și gloria națiunii, să-i avem înaintea ochilor, să-i scutim și să ne îngrijim pentru subsistența lor.

Să socotim, fraților că astăzi se uită la noi toată lumea cultă. Pentru ce dară atâta desbinare între noi? Românilor! pentru Dumnezeu, apoi numai noi să nu înțelegem vocea timpului?! Au suntem noi copii să nu cunoaștem ce rău e a ne fi națiunea desbinată și câte am suferit pentru aceasta? Fraților! eu cred neînduplecat, cum că pentru noi ca națiune numai atunci va răsări soarele mântuirii, când păretele de vrajbă cel dintre noi se va surpa până în fundament și noi pe ruinele politicii machiavelistice ne vom îmbrăța și sărută ca frații, ca fiii aceleiași mame, și apoi ca mădularii aceluiasi corp vom contribui după putința la susținerea lui, la întemeierea bunei stări și onoarei naționale. Domnească între noi sfânta unanimitate de cugete, înțelepciunea, dreptatea, dragostea și adevărul!!

Așa-dară și înainte de asta cu 53 ani tot cam acele pășuri băntuiau pe cărturarii noștri, ca și în timpul de față, cu aceea deosebire însă, că bărbații rezoluți și plini de energie sunt mai rari acum ca pe acelea vremuri.

Avem, nu-i vorba, în timpul de față mai mulți cărturari, însă și multă spoială. Șovăitori și intriganți, cari toți

ar trebui puși pe Răvaș, ca să fie cunoscuți de obște precum și toți pașii lor, întreprinși singur numai din punct de vedere al interesului propriu.

Dacă aceasta s'ar profesa pretutindena și în mod sistematic, am stârpi, cel puțin de pe acum, lamentările oamenilor de cinste și învăpăiați pentru binele comun al neamului lor.

Răspuns

la primarticolul „Pomenile la poporul nostru”, publicat în nr. 13 a. c. al „Activității”. *)

Onorată Redacțiune!

Vă rog respectuos, ca conformându-vă și de astă-dată principiului: „Audiatur et altera pars”, să binevoiți a da loc în prețuita noastră foaie „Activitatea” următoarelor:

„Activitatea” în nrul seu 13 din a. c., la loc de frunte tractează despre „Pomenile la poporul nostru” sau despre tratarea cu mâncare și beaură a publicului mai mult sau mai puțin numeros, întru aducerea aminte de unul sau mai mulți morți.

Stimabilul autor al articolului „Pomenile la poporul nostru” își exprimă dorința, ca pomenile, așa precum ele s'au usitat, să se șteargă, să se casseze, spre a se efectui în chip de faptă umanitară sau culturală, care să nu fie precedată sau împreunată cu serviciul preoțesc pentru cei morți.

Sigur că sunt de cei cari consimțesc cu numitul stimabil autor și sigur, că sunt și de cei cari nu consimțesc.

Cum ar fi mai salutar, ca să se casseze, dacă s'ar putea, sau ca să nu se casseze usul moștenit dela părinți, moși și strămoși, după care se fac la noi pomenile după cei morți?

E aceasta o întrebare, care reclamă răspuns mai virtos pentru aceea, pentru-că dupăcum fiecare poate vedea, zi de zi se sporesc

*) Vom reveni asupra acestui răspuns.

cei-ce sau cu graiul, sau în scris, publice se ocupă cu chestia pomenilor.

Răspuns la această prea momentuoasă întrebare, sunt modestele expuneri ale mele, ce urmează:

Ca unul care viețuiesc în mijlocul popoului, dar mai ales ca preot, am putut vedea, precum am și văzut și precum poate vedea fiecare dacă se uită cu totdeainsul, că poporul nostru de rînd face pomeni după morții sei nu cu scop de binefacere pentru cei flămânzi și setoși, ci le face curat numai în semn de pioasă aducere aminte de respectivii sei morți.

Așadară pomenile la poporul nostru sunt numai un mijloc, prin care el își manifestează nobilul, înălțătorul și mângăitorul simț de pietate față de morții noștri.

Simțul de pietate față de cei morți se poate manifesta și prin pomeni făcute în chip de dăruiri sau contribuiri pentru scopuri umanitare sau culturale, vor zice combatanții pomenilor, precum poporul nostru le usitează. E adevărat, dară, zic eu:

Poporul nostru privește pomana ca pe un lucru constător din trei părți, și anume din mâncări și beauri, din un serviciu preoțesc pentru răposatul sau răposatii, pentru cari se face pomana, și din public constător din un oare-care număr de indivizi, cari să asculte serviciul preoțesc pentru odichna sufletului și iertarea păcatelor respectivului sau respectivilor răposatii în Domnul, și cari apoi să consume mâncările și beaurile a-nume pentru pomana pregătite, respective procurate. Pe aceste trei părți constitutive ale pomenei așa de strîns legate le privește poporul nostru, încât el pe una fără de celelalte două nu și-o poate închipui și de aceea decât să facă rost de una fără de celelalte două, sau de două fără de cea a treia, mai bine nu face rost de nici una, Asta e curat așa, și așa fiind, aceea ce dorește stimabilul autor al primarticolului din nrul 13 a. c. al „Activității” și adevărat, ca poporul să prefacă mâncările și beaurile dela pomeni în bani, și pe asemenea bani apoi, cu sau fără ceremonii bisericesti să-i dăruiască pentru scopuri culturale sau umanitare, nici când nu se va putea realisa, precum nici când

FOIȘOARA

0 fată de măritat.

Cu 10.000 galbeni zestre.

Voi bărbați bătrâni sau tineri,
Ce sunteți neînșurați,
Dacă vreți să aveți soție,
Astea vorbe ascultați:
Vă propui căsătoria
Cu Catinca, fata mea;
Zece mii de galbeni zestre
Are, cum o veți vedea.

Ea e tinără, frumoasă,
Chipu-i dulce și plăcut,
Mai voioasă decât dînsa
Alta nu s'a mai văzut.
Frumusețea, tinerețea,
Chipul ei cel ingeresc
Sigur două mii de galbeni
Astea toate prețuiesc. 2000

Toaleta-i este simplă,
Dar' curată neîncetat,
Nu se plimbă în trăsura,
Ci pe jos s'a învățat;

Cai, căleşă după modă
Și bonete, când lipsesc,
Iarăși două mii de galbeni
Capital alcătuiesc. 2000

Bal, concerte despre dînsa
Să lipsească ar putea;
La featru, adunare
Foarte rar o veți vedea;
Dar' acasă cântă, joacă,
Să vă fie mai pe plac;
Astea fără îndoială
Două mii de galbeni tac 2000

Cărți nu joacă, nici că știe,
Ce e ferbel sau polniș;
Sănătoasă totdeauna,
N'are în veci isteriș;
Medici, cărți și spicerie
Dintr'o casă când lipsesc,
Peste două mii de galbeni
Din venit își prisosesc. 2000

Spre împlinirea socotelii
Încă două mii mai va:
Soțului, ce o alege,
Ea credința îi va păstra.
Ei iubirea și credința
Nu cumva nu prețuiesc
Cele două mii de galbeni
Care încă mai lipsesc? 2000

Laolaltă 10.000.

B.

Țeranii noștri nu cercetează biserica.

Faptul acesta n'are nevoie să fie dovedit de mine. Îl știu cu toții, și cu toții ne plângem de el. E rău mare, că țeranii ocolelesc biserica; e o prăpastie care ne amenință.

Causele, că nu e numai una, sunt căutate când ici când colo, Unii aruncă toată vina pe țeran, că nu e religios. Alții, tot așa, pe preoți, că sunt imorali. Doamne ferește-nel Sunt vorbe mari acestea: nereligios și imoral. Dar, după cât se vede, amîndouă sunt spuse de guri cari nu-și pun îngrădire buzelor și scoase din minte de oameni cari nu ved mai departe decât lungul nasului. De ce să fie țeranul ireligios? Fiindcă nu merge la biserică? Asta n'ajunge nici pe departe, ca să ai dreptul să crezi pe țeran, și de aici prin generalizare, pe Român, că e nereligios. Și de ce să fie preotul imoral? Pentru asta și pentru aceea și pentru nu știu ce. Dușmanii bisericii știu multe, pe cari noi nu le știu, și dacă te-ai lua după vorbele lor, preotul român ar trebui să fie mai rău decât diavolul. A face din flînțar aimăsar nu e lucru de om cu scaun la cap, și din câteva pete pe-o „haină albă”, să tragi concluzia că

haina e neagră, earăși nu e lucru care să-ți facă laudă că judeci bine. Da, n'o zic, sunt pete pe haina albă a preoțiilor noastre, dar zi cu zi ele se spală; zi cu zi toate cărările noastre publice se îmbunătățesc și se îndreptează. O să se mai îndrepteze și relele ce mai stăruiesc a sta oare-cum lipite de preoțime, rele pe care ni-le-au adus tristele împrejurări ale trecutului și jalnica noapte prin care a trecut neamul nostru până a dat de zorile zilei.

Românul nereligios! Pentru numele lui D-zeu care ne-a pus într'o mână sabia și într'alta crucea, dealungul celor sute de ani, de când ne-am putut întemeia și noi două state, pentru numele lui Dzeu spuneți, a fost nereligios poporul care, asvirilit de dușmani în toate părțile, a avut totuși vreme să ridice pe toate văile țerii mănăstiri? Poporul care a fost cărmuit în Moldova de viteazul cel ce după fiecare bătălie ridica o biserică, ear în Muntenia de înțeleptul care-a purtat grije să se înalțe și să se restaureze 40 de biserici? Trei sfinții dela Iași, minunata biserică îmbrăcată în horbot de peatră, și ne mai pomenit de frumoasa mănăstire cu turele sucite dela Curtea de Argeș, sunt ele ori nu sunt mărturii de religiozitatea Românilor?

Dar dacă Românul nu e nereligios, a-

Românii noștri țerani, fie ei bogați sau săraci, nu se vor desliplî de obiceiul de a face pomeni pentru cei morți, după modul și forma moștenită dela părinți, moși și strămoși. Pentru-ce nu se vor desliplî? Pentru-că:

Românii noștri țerani cred morțiș, că pomana e un inomisibil act religionar, îndeosebi e o parte integrantă a serviciului bisericesc sau preotesc, ce se face pentru cei morți. De aceea Românii țerani și mai ales cei săraci își trag dela gura lor și a familiilor lor, se lipsesc de cuvenita îmbrăcăminte pe ei și pe familiile lor, rămân în restanță cu diferitele soiuri de dare și lasă neimplinite multe și felurite lipsuri și trebuințe, dar pomana pentru cei morți nu o lasă odată cu capul.

Ivindu-se din când în când câte un Român sărac, care mai mult din indiferentism decât din cauza sărăciei nu pune barem pomana primă sau pomana cea dela înmormântare, asemenea Român e considerat ca unul dintre cei mai slabi indivizi, ear Românul bogat, care ca atare ar avea din ce, dar tot din indiferentism nu face pomenile usitate, e considerat ca unul care e pe cale de a eși nu numai din șirul coreligionarilor, ci chiar și din cel al conaționaliilor sei.

Toate acestea sunt lucruri pe deplin adevărate, expuse fără pic de exagerațiune, despre cari fiecare se poate convinge și cari pe mine mă îmbucură foarte.

În interesul adevărului observ, că Românii noștri nu se duc la pomană fiindcă acasă nu ar avea ce mânca și bea, sau pentru că se sature din mănărea și beutura ce se dă la pomană, ci se duc fiindcă sunt de laudabila credință, că participarea la pomană e împlinirea unei frumoase datorințe creștinești, precum în adevăr și e.

Între zecile sau sutele de participanți la pomeni, fără îndoială că sunt și de ce flămânzi, numărul lor însă e disparent față de numărul acelor, cari se duc la pomeni curat numai din simț creștinesc.

Zice stimabilul autor al articolului „Pomenile la poporul nostru“, că unii oameni beau la pomeni atâta, încât se duc acasă chercheliți. Eu îmi iau voie a zice, că asemenea oameni nu sunt chercheliți fiindcă căpătând au beut vinars mai mult decât cei cari au șezut la pomană în mijlocita sau nemijlocita lor apropiere, ci sunt chercheliți fiindcă sunt slabi de cap sau fiindcă se îmbeată ușor.

Aceea, că unii se cherchelesc la pomană, e motiv de a se șterge sau de a se cassa străvechiul obicei al pomenilor? Nu, nici decum nu e, ci e un motiv exclusiv pentru respectivii indivizi, de a nu se duce la pomeni, dacă știu, că ei nu sunt în stare de a se lupta cu puterea acelei mici cantități de vinars, care se dă singuraticilor la pomeni, așa precum șed unul lângă altul, — sau e motiv, că dacă se duc la pomană, se beie din vinarsul ce li se dă, atâta numai, cât știu că nu-le strică.

Zice mai departe numitul stimabil autor, că pomenile dacă se fac, apoi ele se se facă numai de cei bogați. Eu zic, că facerea mângăitoarelor și înălțătoarelor pomeni pentru cei morți, e un drept nedisputabil și al săracilor, nu numai al bogaților.

(Va urma).

„Fie pânea cât de rea tot mai bine'n țara mea“.

În una din ședințele trecute ale dietei maghiare, deputatul român Dr. Georgiu Szombati, a adresat o interpelațiune ministrului președinte și ministrului de agricultură, în cauza urbanizării din cercul Halmagiului. În decursul vorbirii, dl deputat dietal, voind să arete că poporul român nu părăsește țara unde s'a născut, nici chiar atunci când numai cu mari necasuri se poate susține, a rostit în dietă în limba românească cântarea: »fie pânea cât de rea, tot mai bine'n țara mea«. Nu voim aci la acest loc a intra în meritul vorbirii dlui deputat și în al răspunsului Domnului ministru Darányi. Aceasta vom face-o în unul din numerii viitori.

Cu aceasta ocaziune voim a arăta cu câtă putere se lipește românul de vatra pârintească și nu este mod ca să despărtească pe un român de locul nașterii lui, de locul unde zac înmormențați părinții, moșii, strămoșii lui.

Cu mângăiere constatăm însă un fapt și anume: Românul nu-și părăsește țara sa, pământul seu. Și dacă ici și colo se ivește câte un cas, că și vre-un român a trecut în America, aceasta este însă număr atât de neînsemnat, încât nici nu poate fi luat în considerare.

Măcar că toată lumea știe că în multe părți ale țării noastre, românii trăesc între niște împrejurări atât de maștere, încât numai cu mare chin și vai își pot asigura de azi pe mâne nu pânea, ci málaiul de toate zilele.

Iubirea cea fără seamăn, ce o are românul față de locul unde s'a născut și unde a crescut, este ceea ce-l face pe el ca nici cu un preț să nu părăsească locurile câștigate și lăsate ca drept moștenire de cătră străbunii noștri.

lor și prin vorbele lor hulitoare. Eu nu zic de toți, căci a fi om învățat nu înseamnă numai decât că ești hulitor al Dumnezeirii și al lucrurilor sfinte. Vreau să zic numai atât, că printre cei cei învățați poți găsi mai des necrezători în Dzeu decât printre cei fără de carte, și fiindcă sunt mulți învățați trebuie să fie între atâția și mulți stricați la minte. Eu nu știu de unde ar fi răsărit altfel vorba: «unde este știința multă, este și nebunie multă.»

Nu cartea strică mntea omului, ba mai bine dimpotrivă: pe omul cu mintea stricată din naștere, nici cartea nu-l mai poate face om. Nici salcia pom, ori-cât ai altoi-o, nici mojiul om, ori prin câte școli l-ai purta.

Credința în Dzeu e o lumină, și învățătura școlii tot lumină este, pentru cel întreg la minte și la suflet, și așa eu nu știu cum ar putea lumina să întunece lumina. Deci vorba asta, că școala ar fi de vină, că se surpe biserica, e o vorbă spusă în vânt, și eu m'am legat de ea numai pentru-că s'au găsit unii s'o spue ca nu știu ce adevăr mare, pe când ea este tot așa de cuminte și de adevărată cât e și spusă celuia din snoavă că proptea e de vină că se rătoarnă gardul.

Veacul nostru e de vină, zic alții. Veacul luptei ne bune pentru traiu, goana după

Și fiindcă vorbirăm de America, apoi ce cugetați că acolo stau banii pe garduri? Acolo doară se împart banii din belșug, iacă numai așa de pomană? De unde. Și acolo, ca să poți trăi trebuie să muncești și încă muncă grea prin băile cele grozave, prin locurile cele nesănătoase, pe locurile unde plecând la lucru, vieța pe fiecare moment ți-e în pericol.

Dar' se fim cât de scurți în vorbire și drepti. Auzitu-s'a vre undeva că s'a re'tors cutare din America încărcat de bani și avuții? Auzitu-s'a vr'odată că acei-ce au trecut în America, s'au făcut acolo boieri, oameni avuții? Cine a auzit să ni-o spună și nouă, căci noi n'am auzit încă. Am auzit însă că mulți dintre cei-ce au trecut acolo se se îmbogățesc, și-au lăsat dinții prin minele de cărbuni, prin pădurile cele mari de acolo, prin mâinile oamenilor sălbatici, mai ales de prin America de mează-zi.

Românului nu-i trebuiește Americă; românul poate și știe să trăie în pământul strămoșesc. Numai cât guvernul, forurile administrative, oficianții se-i cunoască neajunsurile; căci având românul dragoste nespuse de mare cătră țara sa, are drept să pretindă ca pe petecul mic de pământ ce-l are să trăiască liber de șicanări, de maltratări.

De veacuri stau românii pe moșiile lor și nu este putere ca să-i scoată să-i facă să părăsească aceste moșii, căci românii mai pe sus de toate iubesc țara sa și precum ziserăm la început: »Fie pânea cât de rea, tot mai bine'n țara mea«.

Pentru „Drapelul“

Oradea-mare, 25 Martie.

Cuprins de viltoarea valurilor stărnite de odioasa afacere Vlaicu din Brașov, organul național „Drapelul“ publică un articol, în care ocupându-se în mod principal cu trista decadință a vieții noastre sociale, arată în parte genesa unor rele, de cari în timpul din urmă mai ales suntem bântuiți. Pășirea sa pe teren atât de resolută în amintita afacere autorul (altcum ne scris deci Dr. Branisce) și-o motiva și prin faptul, că cazul dela care pornise,

»deși tipic în felul lui, în felurite variațiuni se repetează aproape în toate centrele românești, deși poate nu în culori atât de sinistre, dar' totuși«...

În un articol, apărut în ziarul nostru, dlui Branisce, deși aprobat paș cu paș pentru cele cuprinse în articolul amintit, i se puse întrebarea, de ce se mărginește numai la învederarea casului Vlaicu, tractânduși astfel în mod parțial subiectul, de ce anume voind a face diagnoza unor stări detestabile, trece cu vederea casuri cu mult mai grave după calitatea cât și proveniența și urmările desastroase, ce acestea le pot avea în evoluția vieții noastre sociale?

Departa de a fi prepus atunci, că ar fi preocupat față de unele persoane, ceea-ce n'o facem nici de astădată, i-am atras numai atențiunea dlui Branisce asupra celor ce se petrec în mică distanță de Lugoș decât Brașovul, asupra unor casuri, cari scandalizează și o țin în o continuă agitațiune lumea românească, anumit desveluirile făcute de forurile justițiare civile în jurul vicariului episcopesc din Oradea, Mangra și a directorului seminarial din Arad, Ciorogar.

Că il vom vedea pe »Drapelul« pășind cu energie și față cu aceștia, ne îndreptăția a crede mai ales afirmațiunea mai sus citată, prin care se părea a se face alusiune chiar la cei doi: Mangra, Ciorogar.

Am pretins deci în articolul nostru că, dacă dl Branisce într'adevăr stăruiește pentru purificarea vieții noastre sociale și pentru îndigitarea și delăturarea celor inficiați și leproși, să își spună verdictu-i judecătoresc și față cu Mangra, Ciorogar, ale căror fapte la tot cazul se presintă în culori mult mai sinistre.

Până în prezent dl Branisce a fost însă mut ca peștele. Că și pe viitor va observa aceeași atitudine, nu o știm, îl întrebăm însă din nou, ce se va face față cu noua fasă în carea a intrat afacerea lui Mangra, asupra căruia un alt for, societatea, ale căruia logi (vorba d-sale) sunt mult mai severe decât ale statului, fiind sintesa experiențelor și frământărilor seculare ale societății. Căci indignația și scârbirea față de nelegiuirile lui Mangra au de-

tunci de ce e așa de nepăsător față de biserică și de ce pare așa de depărtat de credința în Dzeu?

Dacă ar fi numai Românii așa, lucrul ar trebui să ne îngrijească. Dar din fericire, ba mai bine din nefericire, poate, nu știu ce se zice, această nepăsare față de biserică și de credință este o boală de care zac azi toți creștinii din Europa. Tot așa se plâng și în Franța, că poporul e abătut cu totul din drumul bisericii, tot așa se plâng în Germania și în Italia și în Anglia. Pretutindeni în Europa a slăbit într'un chip înspăimântător sentimentul religios, popoarele nu mai iubesc biserica, evlavie și frica de Dzeu aproape nu mai sunt cunoscute de cei ce mărturisesc pe unul Dzeu și pe Isus Christos. Și nu e să zici numai o stare pe loc, până vor mai prinde suflet creștinii obosiți ca să plece earăși înaintea, ci e o mergere îndrăg, o îndepărtare de țintă.

Au fost și sunt unii, cari aruncă vina pe învățătura cea multă, pe biata carte, pe școală. Cu cât ies mai mulți oameni învățați, cu atâta se știrbește credința în Dzeu. Așa se zice. Și, ce e drept, nu e păcat, în vremile de azi sunt cu mult mai mulți oameni învățați decât în vremile mai dinainte, și o vină mare au ei într'adevăr, că dau exemplul rău celor fără carte, prin purtarea

avere și nenilostiva luptă după putere. Când ai să te lupți cu atâtea nevoi, când pânea se câștigă cu atâtea sudoare, când de toate părțile ești strîmorat de semenii tăi și ești strîvit cătră părte: unde să mai ai vreme și răgaz să te gândești și la bietul suflet? Omul cere mereu ce este al omului și te strînge de gât; sărăcia, în casă și în țară, te ține de pulpana hainei; mai vin băteli de-ale lui Dzeu, cu secetă și ani fără rod, și trebuie să dai mereu din mâni ca să nu te îneci, și să dai din coate ca să te aperi de cei ce te strivesc! Din toate acestea, Dzeu trebuie să rămăe păgubaș.

Asta e adevărat. Celui flămând de geaba fi lauzi bunătatea postului și celui nevoiaș de toate nu-i poți cere să ducă la biserică liturgii și lumina. Numai nu rrebue să facem pe dracul mai negru decât este, să nu facem din țințar armăsar. Prea ne plângem de-un rău, care într'adevăr este, dar pe care îl facem din mușuroiu munte. E grea viața, dar nu ca să sărim în apă, și nici lupta pentru traiu nu e așa de grozavă, ca să ajungem la cuțițe. Har Domnului, că în viața asta grea, mai avem bani destui ca să-i dăm pe barșuri scumpe și pe broboade de oraș, și să facem nunți cu chefuri de-o săptămână, și dacă scotocim bine, tot mai găsim cu ce să nu lăsăm pe cărcimari să peară de foame,

și mai avem cu ce să umplem teighelele negustorilor de lucruri netrebuincioase, și avem și cu ce ne bate joc de repausul duminical.

Ei, vezi, eu n'o spun în glumă, peccatele mele, că oameni suntem și ne trebuie și nouă ceea-ce este dat omului, ba o haină mai de sărbătoare, ba o zi de veselie, căci dacă nici astea nu ni-le-ai lăsa, atunci ce ne lași? Atâta mai știe țeranul și atâta poate să mai aibă într'o viață de muncă robtă. O spun numai, ca să arăt că viața cea grea nu ne-ar sta pedecă să nu ne gândim și la ale lui Dzeu, măcar odată pe săptămână, Dumineca, după-cum ne gândim cam de vre-o șapte-ori la clondirul de țuca.

(«Albina»)

G. Coșbuc.

S f a t u r i .

— Succesul e produsul a 3 factori: munca, talentul și norocul.

— Ceartă pe fiul tău când greșește și el odichnă îți va da și bucurie va aduce sufletului tău.

terminat pe o seamă din cei mai distinși credincioși gr-or. din vicariatul Orăzii a-l piri pe acesta Consistorului metropolitan, cerând pedeapsa cuvenită și caterisirea lui Mangra.

Au hesita-va și de aici încolo dl Branisce de a-și deschide ochii, au lupta și sfortarea legitimă a societății de a așeza la locu-i pe un păcătos nu'l va face „să-și calce pe inimă“ și în cazul acesta de mult dat pe față și se ia poziție în public?

Nu e și în cazul de față vorba de *salus rei publicae* și aceasta nu va fi oare pentru dl Branisce *suprema lex*?

Vom vedea!

Scaevola.

Mazărea verde cu bobul mic.

Cultura acestei plante a dobândit oare-care însemnătate în agricultura noastră; cultivându-se în câmp deschis în vederea exportului. Până mai deună-zi, mazărea se semăna în România mai mult în grădinile de legumi. Mazărea verde cu bobul mic e și un minunat îngrășământ verde; e și o plantă bună premergătoare pentru grâu. Agricultorii din toate județele se întrec să o cultive. Sămânța de mazăre nu se prea găsește în țară. Dl G. Goleșcu (Dracea, Teleorman) a cumpărat sămânță de mazăre verde cu bobul mic din Budapesta cu 3400 lei vagonul, la care se adaugă 700 lei vama și transportul până în gara Salcia; în total 4100 lei costul unui vagon mazăre sau 41 lei suta de kilograme.

Dl Nicolae Filipescu, fost ministru de agricultură, a vândut mazăre de sămânță, produsă în țară, cu 14 lei hectolitru sau 19.50 lei suta de kilograme. Dl Romulus Porescu a cumpărat din țară mazăre verde cu bobul mic pentru moșia Bercenii (Ilfov) cu 16 lei hectolitru adusă la Vidra sau 22.20 lei suta de kilograme.

În anul 1902 mazărea verde cu bobul mic cultivată în România a produs 21 hectolitru boabe pe hectar și prețul mediu de export al mazărei a fost de 12 lei hectolitru.

În ultimii 4 ani, importul și exportul mazărei a fost:

	Import	Export
1897 kilogr.	96.297	1.079.160
1899 »	97.676	383.653
1900 »	86.875	1.748.897
1901 »	85.327	1.923.845

Sau o valoare la import de 34.131 lei și la export de lei 382.769 (1901).

Exportul total al leguminoaselor (mazăre, linte, fasole, năut, etc.) în anul 1901 a fost de 54.640.629 kilograme în valoare de 10.928.125 lei.

Vegetațiunea mazărei durează 110 zile, și în pământurile tari, dă recolte bune. În pământurile prea bune, paiul mazărei crește mult și boabe produce puține. O sămânătură timpurie aduce recoltă mare. Dl Romulus Porescu la Berceni a semănat mazărea verde cu bobul mic în ziua de 24 Februarie a. c. în miriști de grâu. Sămânțul l'a făcut cu mașina de semănat în rânduri depărtate de 20 cm. puind pe hectar 90 litri sămânță (63 kilograme). Pământul s'a arat odată toamna, a doua-oară primăvara, se seamănă și se grapă. Sunt cultivatori care seamănă 120 litri mazăre verde cu bobul mic pe hectar

(6 dubli-decalitri), ear' galbenă cu bobul mare pun 200 litri pe hectar.

Comptul unui hectar de mazăre verde cu bobul mic se poate stabili astfel:

Venituri:
21 hectolitru boabe a 12 lei preț de export . . . . . Lei 240.—

Cheltueli:	
Arătura	Lei 12.—
2 grape	» 2.—
Sămănatul . . .	» 1.—
Sămânța	» 14.40
Coasa	» 16.—
Căratul	» 8.—
Treeratul . . .	» 10.—
» 63.40	
Profit pe hectar . . .	» 176.60

Hectolitru de mazăre cântărește 75—80 kilogr. Pae putem lua de pe un hectar 3—4000 kilograme, cari sunt un nutreț excelent pentru oi. Să preferă în cultură mazărea verde cu bobul mic fiind mai puțin atacată de gârgăriță.

Tratamentul seminței de mazăre cu sulf de carbon în contra insectului se poate face toamna și primăvara. Pentru a trata 100 kilogr. sămânță trebuiesc 100 grame sulf de carbon (1 gram de sulf de carbon pe kilogram de mazăre). În aceasta dosă, aburul de sulf de carbon omoară larvele gârgăriței, fără a vătămă puterea germinativă a semințelor. Să lasă semințele de mazăre 48 ore în vapori de sulf de carbon, apoi le aerăm mult.

Lucrarea practică se face astfel:

Să varsă boabele de mazăre în butoaie desfundate la un cap. Sulfur de carbon se pune într'o strachină d'asupra mazărei, se înfundă butoiul și marginile fundului se lipesc cu gips sau cu argilă (humă, clisă). Sulfur de carbon se evaporează și aburii sei pătrund masa boabelor de mazăre, gârgărița moare prin asfixie. După 48 ore, butoiul cu mazăre se dă de-a-dura (să rostogolește pe pământ), să se desfundă, să scoate mazărea și să întinde la aer.

(J. S. C. A.)

S. P. R.

Despre gălci (amigdalite).

Este o inflamație a migdalelor din gât, de o parte numai, sau de ambele părți, provocată dintr'o răceală, sau o urmare a inflamației stomacului la persoane cu temperament limfatic, la anemici sau scrofuloși; ear une-ori gălciile însoțesc unele, boale lipicioase ca coriul, scarlatina, influenza etc.

Aceasta boală începe de obicei, cu o ușoară durere în gât cu roșeață și umflătura migdalelor, care se mărește treptat, acoperindu-se de mici puncte galbene de puroiu, din care causă bolnavul simte o greutate mai mult sau mai puțin mare la înghițit și nu poate dormi noaptea. Câte-odată boala, poate dura mult timp, migdalele rămân umflate, vocea e pe nas, și se termină prin formarea unui abces (bubă) în migdală.

Ca tratament la cea mai mică durere în gât, și la început, trebuie să dăm gargară caldă, repetate des, de apă sărată, sau apă cu puțin oțet, sau cu puțină zeamă de lămâie sau cu peatră acră 4/100. Gargarele astringente și antiseptice sunt asemenea bune la început, ast-fel putem recomanda, gargară cu furtură de coajă de stejar, de frunză de nuc, furtură cu piper negru, de cimbru sau de ismă; dar dacă inflamația este foarte mare, atunci aceste gârgări, nu reușesc, și trebuiesc gârgări, făcute cu furtură de capete de mac și cu

clorat de potasă 4/100. Muștarul aplicat pe din afară, în formă de cataplasme subțiri, și compresele reci aplicate de s și neinterupt, micșorează inflamația sau roșeața din gât și ușurează bolnavul. Este foarte bine ca dela început se dăm bolnavului o curățenie, cum și o baie de picioare cu muștar sau cu sare, ear când are ferbițeală, îi dăm și câte un gram de chinină pe zi.

S'a mai recomandat la adulți, chiar gargarismele cu făină de muștar, formate astfel: muștar 15 grame, sare 5 grame, oțet 10 grame, apă caldă 200 grame. După ce s'a strecurat, gustăm acest amestec, și dacă este prea tare, mai adăugăm apă, după cum poate cine-va suferi, și se gargarisește de 7—8 ori pe zi, și de 2—3 pe noapte; tot asemenea și gargarismele cu oțet, ast-fel: oțet 20 grame, miere 50 grame, furtură de orez 100 grame.

La casuri grave, și mai ales la copii, când înghițirea nu se poate face de loc, și bolnavul este amenințat să se înecă în gât, și nu se poate răsufla, punem 5—6 lipitori dinapoia unghiului dela falca de jos.

În fine pe din lăuntru, chiar dela început și până la vindecare putem atinge bolnavul în gât de 3—4 ori pe zi cu un pământ de bumbac, muiat sau în zeamă de lămâie și cu miere, sau cu gaz, sau cu apă de var.

Dr. Constantin An. Macri.
Foltesti-Covurluiu.

NOUȚĂȚI

Sfintele Puști în Orăștie s'au sărbătorit în ambele biserici cu cuvenita ceremonie. La biserica gr-cat. în decursul sf. liturgii s'au dat de câtră o companie de feciori ai reg. 31 mai multe salve de puști. A doua zi credincioșii au ieșit în corpore la câmp afară, unde s'a făcut sfințirea apei și s'a implorat darul ceresc asupra sămănăturilor.

Noul episcop al Aradului, Ignatie I. Pap, a depus jurământul înaintea M. Sale Vineri în 17 l. c., în Viena. Au fost prezenți ministrul de culte Wlassics și ministrul à latere Széchényi. P. S. Sa a fost primit apoi în audiență la Mai. Sa.

Asentările din nou amânate. De oare-ce desbaterile asupra contingentului de recruți nici până la al doilea termin nu se vor finaliza în dieta țerii, ministrul de honvezi a pus al treilea termin pe 2 Iunie până la 25 Iulie 1903, în care vreme se vor face asentările celor deobligați la miliție. Se pricepe de sine, că dacă opoziția va ținea una cu obstrucția, atunci putem avea asentări și la toamnă.

Marile manevre se vor ținea în anul acesta în jurul Lipovei. Maiestatea Sa va trece prin Arad la 8 Septembrie, luând cuartirul în Lipova. Principele Francisc Ferdinand va veni la 7 Sept. și va lua cuartir în M.-Radna, în mănăstirea călugărilor.

Societatea Petru Mator a tinerimei din Budepesta a publicat raportul pe anul adm. 1901—1902. Partea generală e scrisă de președintele Ioan I. Lăpădat. Societatea a avut 98 membri ordinari, între cari studenți la drept 47, la filosofie 23, la medicină 10, la tehnică 13, la academia orientală 1, la academia de desemn 1, la veterinărie 2. Societatea a ținut în decursul anului 29 ședințe, între cari 8 literare. Cabinetul de lectură a avut 37 toi și reviste. Lucrări literare au citit: Aurel Bratu: Razele invisibile, Alexandru Ciura: Ianus și La oraș și la sate, Octavian Goga: Chronos, Oameni celebri (conferință), Unui prieten și Perdita (poesii), Ioan Lupaș: Principiul dualistic în religiune și filosofie, Determinismul teologic și determinismul științific în istorie Cronicarii români din veacul XVIII.

Averea Domnitorilor. Averea privată a Țarului tuturor Rușilor e de extensiune de 250 mii mile pătrate și venitele acestei colosale averi.

Archiducele Albrecht, care a murit de 6 ani, a lăsat după sine o avere de 2 mii milioane cor. Aceasta avere au moștenit-o

Archiducii Eugeniu, Carol, Stefan și Friederic. Decât acestia e mai bogat archiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul de tron al Austro-Ungariei, care singur a moștenit averea archiducelui de Toscana, în preț de aproape 3 mii mil. cor.

Averea privată a Regelui nostru, pe care a moștenit-o dela Impăratul Ferdinand, valorează 500 mil. cor.

Averea Sultanului turcesc nici chiar aproximativ nu se poate ști. Din venitele acestei averi se spesează la an aproape 400 mil. cor. pentru întreținerea curții. Luând aceasta de basă, sultanul turcesc are avere de mii și mii de milioane. Neamurile Sultanului turcesc asemenea au bogății mari.

Averea Impăratului german Wilhelm, valorează 100 mil. cor.

În Italia sunt mulți nobili, și între acestia sunt mulți a căror avere valorează și peste 100 mil. cor., totuși Regele Italiei nu are atâta avere, ca să se poată lua în considerare.

Averile lumești ale Papei, le-a confiscat guvernul italian, ear Papa primește în schimb în fiecare an 10 mil. lire. Papa are elocăț în băncile din Anglia bani în sumă de 245 milioane.

În Anglia mai bogat e principele de Westminster; averile acestuia nici nu se pot calcula. Numai după locurile din Londra, capătă arândă în fiecare an 30 mil. cor.

CHIVA.

— »Casa ție-nemăturată,
Tu la crăsmă ziua toată.
Noaptea peste sat se lasă,
Chivo! n'ai să vîi acasă?»

— »Viu, numai să beu, bărbate,
Un pahar și jumătate, —
Și 'ncă patru, și vr'o nouă,
Și vr'o douăzeci și două.»

— »Cănepa-i nemelițată,
Furca 'n pod zace-aruncată,
Fusu 'n tindă prin unghere...
Ce ai tu de gând, muere?»

— »Cănepii sămânța-i piară;
Vii, dă Doamne multe 'n țară!
Furcă, fus, — mă bagă 'n boală,
Vinul vechiu — din morți mă scoală!»

— »Pruncul cel mic țipă 'n fașe,
Cei mari n'au pe ei cămașe;
Acu 'n ladă ruginește...
Spune-mi, fața nu-ți roșește?»

— »Duce-s'ar în iad la dracul,
Cei ce născocit-au acul!
Cei ce fac rachiul de prune,
Aibă vecinic zile bune!»

— »Boi și vaci din bătaură
Ni-s'au dus pe beatură.
Chivo! vrei să n'avem pâine?
Cerșitorii să fim azi, mâine?»

— »Ce-o fi mâine, Domnul știe;
Astăzi fac ce-mi place mie.
Grijile 'ncrețesc obrazul;
Țuică tu-mi alungi necazul!»

Astfel glăsuiește Chiva,
Lenevoasă și bețiva. —
Rid cei dimprejur, se 'nchină;
Ear' bărbatul trist suspină:

»Aole! Tu, Doamne sfinte!
Când femeea n'are minte:
S'o îngădui cum îți vine?
Pentru ce n'o iei, mai bine?»

P. Dulfu.

Strămutare de locuință

Prin aceasta aduc la cunoștința on. public, că mi-am strămutat locuința împreună cu **cancelaria advocatului** din Strada Berăriei, tot în aceea stradă, lângă judecătoria, vis-à-vis de dl Zeitler, casele dlui V. P. O. P.

Orăștie, Aprilie 1903.

Cu toată stima

Dr. Silviu Moldovan,
advocat.

Crâșmă de închiriat.

Casele subscribului din capul uliței Beriului, cu **crâșmă** și loc de locuință pentru ospătar, având 4 odăi din cari una arangeată frumos cu **billiard** și mobilier frumos, cugă etc., luminată cu electricitate, și având *cuglărie, grajd, șopro* mare

SUNT DE INCHIRIAT!

Pot fi luate în folosință deja dela
1 April v. a. c.

Contractul pe cel puțin 3 ani.

A se adresa subscribului

George Bogdănescu, propr.
în Orăștie (Szászváros).

6—

Sz. 1072/1903 tlkvi.

Arverési hirdetésny kivonata.

A v.-hunyadi kir. jbiróság mint tlkvi hatóság közhírré teszi, hogy utó-

ajánlati kérése Stern Mor v.-hunyadi lakosnak Moiszin Péter v.-hunyadi lakos végrehajtónak Solymos Gyicza v.-hunyadi lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a v.-hunyadi kir. jbiróság területén levő v.-hunyadi 406 sz. tlkvb. A 1 rd 195/2 hrsz. a. Solymos Gyicza tulajdonát felvett és az utóajánlat folytán 660 koronára becsült ingatlanra ugyanany kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1903. évi május 29-ik napjának d. e. 9 orakor ezen kir. tlkvi hatóságnál, megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladtni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez leteni.

A kir. jbiróság mint tlkvi hatóság.

Kelt V.-Hunyadon, 1903. évi április hó 7. napján.

Pisztory,
kir. aljbíró.

Apă minerală!

Dr. Hankó Vilmos, profesor, membrul Academiei maghiare de științe, a calificat *apa naturală de conținut acid carbonic a »Isvorului-Dacia«* de apă gustoasă *excelentă* și de *neprețuită*.

Resultatul analizei și părerea o comunicăm în traducere autentică:

ANALISA CHEMICĂ

a apei acre »Isvorul-Dacia« din Șoimușul-Murășului, lângă Deva.

	în 1000 grame apă	
Calcium hydrocarbonat	1.0542	« «
Magnesium «	0.3497	« «
Calcium sulfat	0.2316	« «
Natrium hydrocarbonat	0.1705	« «
Vas «	0.0390	« «
Kalium chlorid	0.0520	« «
Mangan hydrocarbonat	0.0154	« «
Kalium «	0.0094	« «
Lithium «	0.0019	« «
Silicium dioxid	0.0096	« «
Suma substanțelor solide	1.9333	grame apă
Acid carbonic liber	2.3953	« «
Volumul acidului carbonic liber	1214.6	c. c.

Precum dovedește analiza, »Isvorul-Dacia« din Șoimușul-Murășan (apă acra de Pauliș) e a se numera în grupa acelor ape acre pământoase, cari conțin fer. După caracterul său chimic, format din cantitatea și proporția părților sale constitutive, isvorul acesta face parte din *grupa apelor mai renumite*. Are un prea plăcut gust și fiindcă conține deosebit mult acid carbonic — în privința căruia »Isvorul-Dacia« ocupă un loc între apele acre mai de frunte — prin limpezimea sa e o excelentă apă de beut. Pentru locuitorii părților lipsite de darul unei ape sănătoase: apa »Isvorului-Dacia« e de neprețuit. Din compoziția potrivită a apei se poate deduce, că și pentru praxa medicală »Isvorul-Dacia« va fi un factor important.

Conform actului alăturat, apa trimisă spre analizare s'a scos și sigilat în fața antistiei comunale.

Budapesta, la 3 Martie 1903.

Dr. Hankó Vilmos m. p.

profesor de chimie la școala reală superioară de stat a cercului 11-lea din Budapesta, membru al academiei maghiare de științe.

(L. S.)

Am îngrijit, ca aceasta apă distinsă și răcoritoare, care beută curată și cu vin ori cu sirup este tot asemenea de excelentă, să fie pusă la dispoziția onor. public și anume cu un preț foarte estin: 0 sticlă de 2 litri: 12 bani (filieri).

Să poate cumpăra peste zi dela institutul de economii »Dacia« în Orăștie.

Sticlele goale să aduc înapoi: cele perdute să plătesc cu 30 bani (filieri) bucata.

Cât de curând vom pune în circulație și sticle de câte o litră.

Direcțiunea institutului de economii »Dacia«
în Orăștie.

„DACIA“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) *depuneri* fără anunț până la 100 cor. 5 1/2 %.

b) *depuneri* mai însemnate cu anunț de un an cu 6 %.

c) *depuneri* făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6 %.

Contribuția crarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu cavenți.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță hipotecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arândează și exarândează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros.

Opuri —
Bilete de log.
Broșuri —
Circularo —
Bil. de vizită
Invitări —
Bilanțuri —
Acții —
Cap. de epist.
Placate —
Ord. de dans
Adrese —
Compturi —
Note —
Preț Curent.
Anunțuri —
Registre —
Imprintate —
Couverte —
Bilete de cun.
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografie

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce com-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de sprigin-
ul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acuratețea cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca unica tipografie românească în
acest mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprigin al celorlalte institute
rom., precum și al privaților.